

Innehåll

Om strategirapporten – syfte och upplägg.....	2
1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning	3
2. Översikt av strategisammanhanget.....	4
2.1 Förändringar i strategisammanhanget	5
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget	8
3 Resultatredovisning	9
Sidas bidrag till förändring på strateginivå	10
3.1 Stödområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter	10
3.1.1 Mål 1.1: Stärkt kapacitet hos det civila samhället i regionen att effektivt verka för ansvarsutkrävande, opinionsbildning och förmåga att samarbeta över landgränserna.....	10
3.1.2 Mål 1.2 Stärkt kapacitet hos det civila samhället och offentliga institutioner att verka för jämställdhet samt kvinnors och barns rättigheter i samhället	11
3.1.3 Mål 1.4 Stärkt kapacitet hos media att verka för en demokratisk utveckling och ökat ansvarstagande.....	14
3.2 Stödområde 2: Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan.....	16
3.2.1 Mål 2.1 Förbättrad, hållbar och inkluderande förvaltning av gränsöverskridande naturresurser med fokus på vattenresurser, förnybar energi och livsmedelsförsörjning	16
3.2.2 Mål 2.2 Främja investeringar och innovativa lösningar i förnyelsebar energi samt kapacitetsuppbyggnad	17
3.3 Stödområde 3: Förbättrade möjligheter för regional ekonomisk utveckling som en förutsättning för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor	18
3.3.1 Mål 3.1 Ökad ekonomisk integration och förbättrade möjligheter för länderna i regionen att delta i en fri, hållbar och rättvis regional handel	18
3.3.2 Mål 3.2 Ökad samverkan mellan länderna och arbetsmarknadens parter att verka för anständiga arbetsvillkor med fokus på social dialog och rättigheter	20
4 Implikationer och rekommendationer	21
4.1 Implikationer	21
4.2 Rekommendationer inför kommande strategi	22
Bilaga 1 Rapport P6 finansiellt år 2018	24

Om strategirapporten – syfte och upplägg

Syftet med strategirapporten är att rapportera kring Sidas strategigenomförande till Utrikesdepartementet (UD). Strategirapporten tjänar som underlag inför det s.k. vår-samrådet med UD samt till Regeringskansliets (RK) resultatrapportering. Sida är avsändare och UD är målgrupp för och mottagare av strategirapporten.

Vid sidan av strategirapporten redovisar Sida sin verksamhet till regeringen genom årsredovisningen. Denna inkluderar redovisning från strategigenomförandet på en övergripande nivå per strategi. Strategirapporten går djupare och redogör för strategigenomförandet per strategimål för varje strategi och drar även framåtblickande slutsatser och ger rekommendationer.

Strategirapporten är utformad i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier. Strategirapporten ska redovisa, analysera och bedöma resultaten av strategigenomförandet i förhållande till angivna strategimål¹ samt redogöra för implikationer för det fortsatta strategigenomförandet. Vid behov ska rapporten redovisa förändringar i förutsättningarna för genomförandet. Det finns tre typer av strategirapporter: Strategirapport år 1, reguljär årlig strategirapport och s.k. fördjupad strategirapport:

1. **Strategirapport år 1** skrivs för strategiperiodens första år efter att en operationalisering ägt rum. Rapporten sammanfattar slutsatser och redovisar resultat från genomförandet av föregående strategi (i de fall det finns en tidigare strategi). Strategirapport får år ett redogör även för den förändringsteori som ligger till grund för Sidas stöd inom strategin, centrala överväganden samt hur verksamheten ska genomföras och följas upp under strategiperioden.
2. **Den årliga strategirapporten** skrivs för de åren varken en fördjupad översyn eller operationalisering ägt rum.
3. **Den fördjupade strategirapporten** skrivs näst sista året av strategin efter att en fördjupad översyn ägt rum. Rapporten redogör för slutsatserna från den fördjupade översynen av strategigenomförandet som sker en gång per strategi. Den fördjupade strategirapporten ska sammanfatta genomförandet av hela strategin hittills² (bl.a. analys av resultat per strategimål) samt ge tydliga rekommendationer inför kommande strategiperiod.

Kapitel 1 av denna fördjupade strategirapport sammanfattar Sidas bedömning av strategigenomförandet per strategimål. **Kapitel 2** ger en översikt av strategisammanhanget och beskriver den kontext (tematisk/geografisk) i vilken strategin genomförs. **Kapitel 3** redovisar resultat från strategigenomförandet. **Kapitel 4** redogör för eventuella implikationer för det fortsatta strategigenomförandet som behöver lyftas till UD samt ger rekommendationer inför kommande strategi.

Sida använder s.k. **trafikljus** för att sammanfatta Sidas nulägesbedömning inom ett strategimål och ger en överblick av hur det går i strategigenomförandet. Bedömningen och motiveringen till denna utgör narrativet i resultatredovisningen (kapitel 3) i strategirapporten. I strategirapporten bedöms två aspekter:

1. Utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimål**, dvs det kontextuella område som strategimålet handlar om. Sida kan inte hållas ansvarig för utvecklingen men måste förhålla sig till denna. Bedömningen ska utgå ifrån hur det ser ut vid tidpunkten för

¹ I de tidigare resultatstrategierna används begreppet *resultat*. Denna mall använder genomgående begreppet *strategimål* i linje med nya riktlinjer för strategier. I resultatstrategierna är resultaten klustrade kring *resultatområden*. Mallen använder dock genomgående begreppet *stödområde*.

² Dvs. från strategins början fram till 15/4.

strategirapportsskrivandet och motiveras med tillgänglig information såsom studier, utvärderingar, rapporter, indikatorer/utvecklingstrender.

Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**:

Grön: Utvecklingen går framåt

Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt

Röd: Utvecklingen går bakåt

2. **Portföljens** relevans, dvs huruvida den sammansatta portföljen förväntas bidra till förändring i linje med strategimålet. Med portfölj menas insatser och andra aktiviteter som genomförs i förhållande till ett strategimål. Bedömningen motiveras med Sidas förändringsteori och de prioriteringar som vägleder insatsportföljen i förhållande till utveckling i kontexten och resultat från insatser. Bedömning av **portföljens relevans**:

Grön: Portföljen är relevant

Gul: Portföljen är delvis relevant

Röd: Portföljen är inte relevant

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

	2016		2017		2018	
	Mål ³	Portfölj ⁴	Mål	Portfölj	Mål	Portfölj
1.Stärkt Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter						
1.1 Stärkt kapacitet hos det civila samhället – opinionsbildning, samarbeta över landgränserna						
1.2 Stärkt kapacitet hos det civila samhället – jämställdhet samt kvinnors och barns rättigheter						
1.3 Ökad transparens hos offentliga institutioner						
1.4 Stärkt kapacitet hos media att verka för en demokratisk utveckling						
2.Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och starkt motståndskraft						
2.1 Förbättrad, hållbar och inkluderande förvaltning av gränsöverskridande resurser						
2.2 Främja investeringar och i förnyelsebar energi						
3.Regional ekonomisk utveckling, förutsättningar för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor						
3.1 Ökad ekonomisk integration, fri, hållbar och rättvis regional handel						
3.2 Att verka för anständiga arbetsvillkor med fokus på social dialog och rättigheter						

³ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: Grön: Utvecklingen går framåt; Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; Röd: Utvecklingen går bakåt.

⁴ Bedömning av **portföljens relevans**: Grön: Portföljen är relevant; Gul: Portföljen är delvis relevant; Röd: Portföljen är inte relevant.

2. Översikt av strategisammanhanget

Mellanöstern och Nordafrika (MENA) präglas fortsatt av flertalet kriser och genomgår en av de mest omfattande politiska, ekonomiska och sociala samhällsförändringarna i modern tid. Utvecklingen under strategiperioden cementerar en i stort sett negativ politisk och ekonomisk utveckling.⁵ När dessa utvecklingar eller trender sammanfaller finns det en kraftigt ökad risk för migrationsflöden, kriminalitet, terrorism, arbetslöshet och ökad fattigdom. Under de senaste åren har den extrema fattigdomen⁶ i regionen ökat markant, till stor del på grund av de omfattande humanitära kriserna i Jemen, Syrien och Irak samt politisk instabilitet i Libyen. Den drygt fem år långa humanitära krisen i Jemen har bland annat resulterat i att nära 16 miljoner människor lever i en extremt svår situation, över två miljoner irakier och hundratusentals människor i Libyen befinner sig också i en svår humanitär kris. I Syrien och dess omedelbara grannländer lever ca 13 miljoner syrier under ofta mycket svåra humanitära och sociala omständigheter⁷. Totalt lever cirka 30 miljoner människor i extrem fattigdom i regionen och är i stort behov av livsuppehållande bistånd. MENA präglas samtidigt av icke existerande eller extremt svaga konfliktförebyggande och konflikthanterande mekanismer, till skillnad från andra regioner i världen.⁸

De pågående kriserna och säkerhetsfrågorna i regionen har under strategiperioden fortsatt påverka och synliggjort redan existerande politiska motsättningar mellan Israel, Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och Iran samt konkurrens om regionalt inflytande mellan å ena sidan Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Egypten och Qatar och Turkiet och Iran å andra sidan.⁹ Utöver de humanitära utmaningarna har den socioekonomiska utvecklingen stagnerat i MENA under senare år. Det innebär t.ex. i Egypten att 5,2 procent¹⁰ är multidimensionellt fattiga av befolkningen. Med över 50 procent av befolkningen under 20 år och givet en redan hög arbetslöshet bland unga män och kvinnor, är Egyptens utmaning omfattande, och en förändring brådskande. Situationen är snarlik i flera andra länder såsom Libyen och Tunisien.¹¹ Då normen i dessa länder är att det är mannen som ska försörja sin familj, blir arbetslösheten bland män en bidragande faktor till att få främst unga män omfamnar en traditionell syn på mäns och kvinnors roller och motarbetar jämställdhetsagendan.¹²

Det totala strategibeloppet för Sidas del uppgick till 1 850 miljoner SEK. I slutet av 2018 hade Sida betalat ut 1 115 miljoner SEK och antalet pågående insatser uppgick till 60 stycken. Sedan 2016–2017 har ett fokuseringsarbete påbörjats och flera insatser har avslutats, särskilt de landspecifika insatserna som kom till under förra strategiperioden och de tilläggsbeslut som togs av regeringen för att stödja övergångsprocesserna i bl.a. Tunisien, Syrien, Jemen, Libyen och Egypten. Antalet aktiva insatser uppgår idag till 32 stycken varav enbart två är landspecifika (Jemen och Tunisien). Arbetet med att fasa ut och avsluta insatser fortsätter över hela portföljen under 2019 och målsättningen är att avsluta och fasa ut ungefär ytterligare 9 insatser under 2019/2020.

**Totalt strategi-
belopp: 1850 MSEK**

**Utbetalat belopp hittills:
1 115 MSEK**

**Antal insatser 2018:
60**

⁵ Human Security Analysis, Sida Helpdesk, January 2019

⁶ Definition på extrem fattigdom är 1,9 US dollar om dagen, Multidimensional Poverty Analysis for the Middle East and North Africa 2019

⁷ 3rpsyriacrisis.org, OCHA HRP All of Syria November 2018

⁸ Human Security Analysis, Sida Helpdesk, January 2019

⁹ Human Security Analysis MENA, Sida Helpdesk, January 2019

¹⁰ Multidimensional Poverty Analysis for the Middle East and North Africa 2019

¹¹ Multidimensional Poverty Analysis for the Middle East and North Africa 2019

¹² Understanding Masculinities-Results from the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES) – Middle East and Northern Africa, Egypt, Lebanon, Morocco and Palestine. UN Women and Promundo-US 2017

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Åtta år efter den arabiska våren är trenden på arbetsmarknaden fortsatt dystert i MENA, vilket också har bäring på antalet fattiga människor i regionen, i synnerhet unga (både kvinnor och män). Den officiella arbetslösheten i regionen under 2017 låg på ca 11 procent men den verkliga arbetslösheten och underutnyttjade arbetskraften är betydligt högre. Ett särskilt problem är arbetslösheten bland unga som också bidrar till frustration och spänningar och kan bli en grogrund för extremism. Givet nuvarande befolkningsökning och trend tillkommer det enligt IMF drygt 5 miljoner nya människor på arbetsmarknaden i Mellanöstern och Nordafrika årligen.¹³ Den regionala ekonomiska integrationen är fortsatt begränsad och den intra-regionala handeln låg i ett globalt perspektiv. Ökad regional, och global ekonomisk integration är en förutsättning för att skapa nya arbetstillfällen och direkta utländska investeringar öka och bidra till fler arbetstillfällen. Under de senaste årens konflikter och oro har direktinvesteringar minskat vilket satt ytterligare press på en redan ansträngd arbetsmarknad.¹⁴

Staten och den offentliga sektorn är den primära arbetsgivaren i många länder i regionen. Höga offentliga kostnader och en fortsatt ineffektiv förvaltning är inte hållbar på lång sikt. För en långsiktig och inkluderande utveckling krävs en konkurrenskraftig och privat sektor som kan attrahera unga som idag föredrar offentligt arbete.¹⁵ Egypten har inlett åtgärdspaket som ska minska den offentliga sektorn med 38 procent på tio år.¹⁶ Därför måste förutsättningarna för den privata sektorn förbättras för att absorbera denna arbetskraft. De utmaningar som finns är bl.a. kompetensgapet då många högutbildade är arbetslösa. Arbetslösheten bland högutbildade i Egypten, Tunisien och Marocko är över 20 procent, vilket är historiskt högt i regionen för dessa länder. Det finns således en för stor tillgänglig arbetskraft inom icke-produktiva sektorer samtidigt som det saknas kompetens inom potentiella utvecklingssektorer. Arbetsmöjligheterna för kvinnor är få och kvinnors betalda arbete återfinns främst inom utbildnings- och jordbrukssektorn. En fortsatt trend i samma riktning kan spela en destabiliserande roll, politiskt, ekonomiskt och socialt. De som är sysselsatta saknar ofta också arbetsrättsligt skydd. ILO:s olika konventioner är ofta ratificerade, men implementering och uppföljning haltar. Särskilt utsatta är grupper som flyktingar och migranter, bl.a. i Jordanien. Jordanien är dessutom värdland för hundratusentals flyktingar från Syrien, och i Libanon, värdland för den högsta andelen flyktingar per capita i världen, där har flyktingsituationerna resulterat i konkurrens om arbetstillfällen inom t.ex. jordbrukssektorn, och bidragit till ökat tryck på existerande infrastruktur och samhällstjänster.

På ett makroekonomiskt plan präglas regionen av icke-diversifierade ekonomier och är beroende av råvaruexport av olja och gas, vilket ökar sårbarheten när världsmarknadspriserna på energi varierar över tid. Under strategiperioden har priset på t.ex. olja minskat kraftigt med lägre ekonomisk aktivitet i råvarurika länder som t.ex. i Gulfen. Detta får stora spridningseffekter på övriga länder i regionen, som exempel påverkas ett stort antal gästarbetare från regionen (Egypten, Jemen etc.) ofta med försörjningsplikt i sina hemländer.¹⁷

Under den innevarande strategiperioden fortsatte regionen att brottas med omfattande miljö- och klimatutmaningar inom exempelvis vattenförsörjning, temperaturökningar och ökenspridning. Vattenbristen har direkt bäring på jordbruksproduktionen i regionen och utgör en potentiell källa till framtida konflikter i kombination med en ökad befolkningstillväxt. Sidas portfölj har sedan den tidigare strategiperioden breddats och gått från gränsöverskridande vatten till en bredare portfölj inom; miljö, klimat, vatten, förnyelsebar energi och minskad matosäkerhet. Sidas bedömning är att portföljen är fortsatt relevant, framför allt på lång sikt.¹⁸

¹³ <https://worldview.stratfor.com/article/youth-unemployment-middle-east-teen-jobless>

¹⁴ Multidimensional Poverty Analysis for the Middle East and North Africa 2019

¹⁵ <http://blogs.worldbank.org/arabvoices/governance-and-public-sector-employment-middle-east-and-north-africa>

¹⁶ <https://thearabweekly.com/egypt-struggles-bloated-public-sector>

¹⁷ Multidimensional Poverty Analysis for the Middle East and North Africa 2019

¹⁸ Multidimensional Poverty Analysis for the Middle East and North Africa 2019

Utvecklingen i regionen gällande mänskliga rättigheter och yttrandefrihet fortsatte att försämrats till följd av bristen på ansvarsutkrävande och transparens. Den arabiska våren, som bl.a. var ett uttryck för flera staters legitimitetskris, har inte resulterat i demokratiska övergångsprocesser (möjligen med undantag av Tunisien) utan snarare i en återgång till auktoritära styren.¹⁹ Korruptionen har blivit mer allmänt utbredd i samhällena. Mutor är ett vanligt förekommande sätt att få tillgång till olika offentliga tjänster såsom sjukvård, vilket vittnar om bristen på fungerande offentliga institutioner. Detta har ofta resulterat i ett krympande demokratiskt utrymme som medfört förtryck av opposition och civilsamhällets röster.

MENA är fortsatt en mycket ojämlig region och rymmer extremt stora inkomskillnader inte minst mellan länder (t.ex. jämför Jemen och Saudi-Arabien). Regionen rankas även som en av de sämsta vad gäller kvinnors politiska och ekonomiska deltagande bl.a. enligt ”The Global Gender Gap Report 2017”.²⁰ Situationen för kvinnor har inte förbättrats under perioden även om vissa förbättringar skett inom lagstiftningsområdet. Nya konstitutioner, lagar och policyer har i teorin förbättrat kvinnors rättigheter och tillgång till skydd, men lagarna verkställs ofta inte i praktiken. Regionen karaktäriseras fortsatt av omfattande genderbaserat våld och diskriminering såväl som skillnader i makt, inflytande och tillgång till resurser mellan män och kvinnor. Orsaken är till stor del rådande patriarkala strukturer som påverkar kvinnors möjligheter att åtnjuta sina lagstadgade rättigheter. Med nuvarande trend skulle det ta ca 150 år innan jämställdhet nås mellan könen i MENA (World Inequality Report 2018). Ett annat talande exempel är att kvinnors deltagande i hela MENA-regionen på arbetsmarknaden bara ökat från 20 till 21% mellan 1990 och 2018.

Perspektiven

Fattigdomsperspektivet är centralt och utgår från en mångdimensionell syn på fattigdom, d.v.s. kvinnors och mäns, flickors och pojks brist på makt, resurser och säkerhet. Den regionala karaktären på stödet innebär ofta att fokus är på att stärka regionala institutioner med syfte att säkerställa att fattiga män, kvinnor, flickor och pojks behov och rättigheter kan tillgodoses. Flera av insatserna syftar särskilt till att stärka kvinnors men även flickors deltagande, anti-diskriminering och rättigheter eftersom de ofta är fattiga ur ett mångdimensionellt perspektiv. Samtidigt är regionala institutioner och generellt nätverk svaga, vilket gör det svårt att exempelvis ge fattiga människor röst på regional nivå. Sammantaget belyser det vikten att stärka regionala organisationer och nätverk med fokus på exempelvis jämställdhetsfrågor och ansvarsutkrävande på alla nivåer.

Rättighetsperspektivet tillämpas på olika sätt i portföljen, dels genom integrering i alla strategins stödområden, dels genom direkta insatser riktade mot att öka kapaciteten till ansvarsbärande nationella institutioner för rättsväsende, valmyndigheter samt subnationella institutioner för beslutsfattande och genomförande (decentralisering), och rättighetsbärande och företrädande aktörer, människorättsförsvarare inom civilsamhället med huvudsakligt fokus på medborgerliga och politiska rättigheter. Den bredare integreringen av rättighetsperspektivet sker främst genom kapacitetsutveckling till aktörer inom civilsamhället med fokus på exempelvis vattenresurser, livsmedelsförsörjning och arbetsmarknad, som stärker deras förmåga till genomförande och påverkansarbete för deltagande, ansvarsutkrävande och transparens inom strategins alla stödområden. Insatser till såväl rättighetsbärare (medborgare och deras företrädare inom civilsamhället) som ansvarsbärare (statliga institutioner och aktörer) för att stärka effektivitet och transparens inom nationella institutioner på alla nivåer, utgör flera sätt att öka förtroendet för statliga institutioner bland allmänheten. Via stöd till olika FN-organ riktas aktiviteterna ofta till kvinnor, barn och ungdomar men även till män och pojkar, i enlighet med FN:s rättighetsbaserade arbetssätt.

¹⁹ Democracy for All?, V-dem Annual Democracy Report 2018.

²⁰ World Economic Forum (2017) The Global Gender Gap Report

Hållbar och varaktig utveckling i regionen kräver **fred och säkerhet**. Utvecklingssamarbetet kan både *påverka* konflikter samt *påverkas* av dem och således måste allt stöd vara konfliktkänsligt. Utvecklingssamarbetet under strategiperioden har varit inriktat på att stävja strukturella och långsiktiga drivkrafter till konflikter genom att främja respekt för mänskliga rättigheter, stärka institutioner, bekämpa korruption samt öka deltagande och inkludering av marginaliserade grupper mm. Vissa insatser har också haft för avsikt att främja fredsbyggande mellan länderna genom regionalt samarbete inom till exempel vatten och handel. Samarbetspartners har överlag integrerat ett **konfliktperspektiv** i insatser och analyser. Det finns dock utrymme att ytterligare stärka det konfliktförebyggande arbetet både på kort- och medellång sikt inom ramen för det fortsatta utvecklingssamarbetet i MENA. Regionen är i stort behov av att bl.a. utveckla inter-regionala mekanismer och stöd för att bättre kunna hantera, analysera pågående och framtida potentiella konflikter, något som också lyfts fram som en rekommendation i den studie kring mänsklig säkerhet som nyligen genomförts av Sidas helpdesk²¹ inför framtagandet av denna strategirapport: *”Given the intensity and impacts of conflict in the MENA region today, it is positive that Sida’s MENA regional strategy explicitly sets out to contribute to peace, and the Helpdesk recommends that this focus be strengthened. All three objectives are relevant to drivers of conflict identified in this analysis – but could be made more directly relevant. If Sida were to consider focusing more on the region’s pressing conflict resolution and transformation priorities, there would be options for doing so, and a strategic case could be made for scaling up Sweden’s efforts in the region given the scale of crisis, its impacts on human security, development, human (including women’s) rights and its ramifications for Europe’s own political and social cohesion, economic prosperity and security.”*

I en region där de rådande konflikterna är den främsta drivkraften bakom den snabbt växande extrema fattigdomen kan ett ökat fokus på att understödja etablerandet av regionala system för att hantera varningar, konflikthantering riskhantering och återuppbyggnad visa sig var strategiskt mycket betydelsefullt, men är hittills en oprövad ansats bland de flesta givare, inklusive Sverige.²²

Jämställdhetsperspektivet genomsyrar alla program. Sida har arbetat aktivt med att integrera jämställdhet inom samtliga sektorer. Inom miljö/klimatområdet har stor vikt lagts på att integrera jämställdhetsaspekter i insatserna, bl.a. genom en särskild satsning på utbildning av partners. Inom demokrati/mänskliga rättighetsområdet och även inom sysselsättning finns särskilda riktade insatser för att främja jämställdhet och specifika insatser för att engagera män och pojkar för ökad jämställdhet. Övriga insatser inom den totala portföljen har fått ett allt starkare jämställdhetsperspektiv och jämställdhet har varit en dialogfråga med samtliga partners. Sida har säkerställt att partners har inkluderat jämställdhet i sin verksamhet, budget och uppföljning.

Sida har integrerat ett **miljö- och klimatperspektiv** i många insatser. Det finns dock utrymme för att ytterligare integrera miljö- och klimat både inom resultatområdet demokrati och mänskliga rättigheter och jämställdhet samt inom ekonomisk utveckling och sysselsättning. Om det demokratiska utrymmet fortsätter att krympa finns det också anledning att se över om andra resultatområden kan vara lämpliga ingångar att arbeta med rättighetsfrågor. Agenda 2030 skapar nya ingångsvärden, eftersom flertal länder i regionen har inrättat nationella planer för genomförandet av 2030-agendan.

Barnrättsperspektivet har integrerats i vissa insatser framförallt inom resultatområdet demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet men det finns anledning att se över om barns rättigheter bör stärkas ytterligare inom detta resultatområde.

²¹ Human Security Analysis MENA, January 2019

²² Human Security Analysis MENA, January 2019

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Det sammantagna internationella biståndet till MENA-regionen har alltid varit relativt högt givet det geopolitiska intresset för regionen. Under 2018 ökade ODA-stödet (Official Development Assistance) till regionen till 31,6 miljarder US dollar, utav vilka DAC länderna stod för 78% av biståndet och resten av övriga länder. De största givarna har varit USA, EU och olika multilaterala organisationer, Förenade Arabemiraten, Japan, Saudiarabien och Turkiet. Sveriges andel av det totala biståndet till MENA uppgick till 0,88% under 2017.²³

Den svenska MENA-strategins tydliga regionala fokus har begränsat Sidas roll och möjligheter till deltagande i givarsamordning på landnivå. Få givare har haft ett regionalt fokus i enlighet med Sveriges definition på regionalt samarbete i MENA. EU ger (liksom Sida) stöd till OECD och Arabförbundet vilket omfattar en vidare definition av regionalt samarbete. Samordning med andra givare har i viss mån ägt rum inom vissa givarsamordningsgrupper med mer regional prägel. Sverige har t.ex. varit aktivt inom EU:s givargrupper för gemensam EU-programmering (Joint Programming) samt bidragit till arbetet med EU:s Gender Action Plans och 'Roadmap' för engagemang med civilsamhället i Egypten och Jordanien. I de bredare sektorgivargrupperna i Egypten och Jordanien som fokuserar på jämställdhet och civilsamhället har Sverige varit en aktiv dialogpartner och utvecklingsaktör.

Sverige blir ofta en stor eller ensam givare till vissa organisationer inom demokrati/MR då flera givare valt att inte fortsätta ge stöd på grund av politiska prioriteringar och politisk känslighet. Detta innebär ökade risker men också att Sverige spelar en viktig roll och har ett stort mervärde. Sammanfattningsvis kan sägas att det är få, för att inte säga inga andra givare, som arbetar som Sverige d v s med en bredare regional ansats och som täcker många länder i MENA.

2.4 Synergier med andra svenska strategier

MENA-strategin har många beröringspunkter med andra svenska strategier. De huvudsakliga överlappningarna har varit framförallt med den humanitära strategin och Syrienkrisstrategin men även med Irak- och Palestina strategierna som ofta har liknande mål och samarbetsparter. Här följer några centrala exempel:

- HUM-strategin: Sidas har ett omfattande humanitärt stöd till flera kriser i regionen. Under 2018 var Syrien och Jemen de största mottagarna av Sidas humanitära stöd globalt. De flesta länder med stort humanitärt stöd har även bilaterala strategier för långsiktigt utvecklingssamarbete (Irak-, Syrienkris- och Palestinastrategierna) som möjliggör synergier mellan det humanitära och det långsiktiga stödet. Ett undantag är Jemen. Sida har därför använt öppningen i den regionala MENA strategin för att ge ett landspecifikt stöd till UNFPA i Jemen för att komplettera den humanitära strategin i en situation där behoven och det finansiella gapet är omfattande. En förlängning av programmet planeras under 2019. Det sker i samarbete med den humanitära enheten.
- Syrienkris-, Irak- och Palestinastrategin: Strategierna överlappar delvis med MENA-strategin. Sida arbetar t.ex. med mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet genom Kvinna till Kvinna, International Media Support och UN Women i både Syrien och Palestina. Det finns här möjligheter och utrymme för ytterligare samordning och förbättrade synergieffekter genom

²³ OECD/DAC (<https://stats.oecd.org/>)

systematiskt informationsutbyte, dialog och lärande. Gemensamma fältbesök och erfarenhetsutbyten har ägt rum mellan Syrienkris-, Palestina- och MENA-strategin.

- Globala strategin för demo/MR: Ett antal stöd till MENA regionen genomförs också inom ramen för denna strategi. Ibland är samarbetspartners desamma (t.ex. IMS). Informationsdelning förekommer men ytterligare samordning för ökad effektivitet behöver utvecklas.
- Strategin för Hållbar Fred 2017-2022: Omfattande stöd ges till MENA inom ramen för denna strategi. Informationsdelning förekommer men även här kan samordningen förbättras. Båda strategierna delar samarbetspartner och det finns goda exempel på samarbete. Bland annat har nära informationsutbyte möjliggjorts mellan ILAC:s MENA-program och det pågående kärnstödet genom strategin för fred och mänsklig säkerhet.
- Globala strategin för Kapacitetsutveckling: ITP-programmen för regionen har under perioden 2016-2018 hanterats av MENA-enheten. Under denna tid har dessa program riktat sig mot samtliga tre sektorer inom strategin. Två program inom demokrati/MR (FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet) samt miljö/klimat (överskridande vatten i regionen) har avslutats. De återstående programmen inom handel och livsmedel kommer att avslutas under 2019. I fortsättningen kommer de eventuella programmen att hanteras av CAPDEV inom ramen för den globala strategin.
- Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar ekonomisk utveckling 2018-2022: Ett antal projekt och insatser genomförs i regionen genom den globala ekonomiska strategin. Det gäller exempelvis Världsbankens stora paraplyfond för handelsfrågor. Flera andra exempel finns såsom Women's World Banking och Facility for Investment Climate Facility Services (FIAS) som arbetar med kvinnors tillgång till finansiella tjänster respektive förbättrat affärsklimat för företag.
- Strategin för stöd genom svenska organisationer i civila samhället: En rad svenska organisationer får stöd genom både MENA-strategin och CSO-strategin för verksamhet i regionen. Informationsutbyte inför beredningar och uppföljningar har möjliggjorts genom regelbunden dialog om framförallt stöden till Kvinna till Kvinna, Plan International och Diakonia. Sida har arbetat aktivt med att koppla ihop de svenska ramorganisationerna med verksamhet i regionen med Sidas samarbetspartners under den regionala strategin. Detta var mycket uppskattat från båda sidor och det finns önskemål om fortsatt samverkan.

Avslutningsvis finns det potential att ytterligare utveckla och bygga vidare på synergieffekter mellan såväl strategier som de faktiska insatser och partner som Sida stödjer i regionen. Synergier mellan strategins stödområden behöver också ses över och tydliggöras, t.ex. genom ökat informationsutbyte och löpande samarbete.

3 Resultatredovisning

Sida bedömer att genomförandet av MENA-strategin går i stort enligt plan vad gäller insats/portföljnivå, trots stora utmaningar vad gäller utvecklingen i regionen. Eftersom den regionala kontexten är fortsatt föränderlig har en flexibel ansats och beredskap krävts för att kunna anpassa insatser och lokala initiativ till rådande behov. Strategiska val av insatser har gjorts med samarbetspartners som har en god lokal

kännedom och en flexibel ansats. När det gäller resultatuppfyllnad på mer övergripande strateginivå bör en kommande strategi överväga att (för att bättre uppnå de övergripande målen att *"motverka grundläggande konfliktorsaker och bidra till en gynnsam utveckling i regionen"*) lägga till ett ytterligare stödområde med särskilt fokus på att stärka **regionalt konfliktförebyggande/fredsbyggande arbete** mer om detta resonemang följer i avslutande kapitel under implikationer och rekommendationer.

Sidas bidrag till förändring på strateginivå

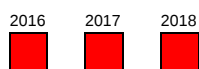
Fördelningen mellan de olika stödområdena framgår av bifogade BISI-rapport P6 (tabell 1 och tabell 2). Fordelningen mellan stödområdena har under den hittillsvarande strategiperioden (2016–2018) speglat den planering som gjordes i operationaliseringen av strategin. Stödområde 1: Stärkt demokrati, ökad respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet: ca. 46 procent, stödområde 2: Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer: ca. 27 procent och stödområde 3: Förbättrade möjligheter för regional ekonomisk utveckling som en förutsättning för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor: ca. 27 procent.

Det finns trots detta ett behov av att fortsätta fokusera portföljen inom samtliga stödområden under kvarvarande strategiperiod. Den består idag av alltför många insatser vilket påverkar effektiviteten både vad gäller resultatuppföljning och möjligheterna till fördjupad dialog.

3.1 Stödområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

3.1.1 Mål 1.1: Stärkt kapacitet hos det civila samhället i regionen att effektivt verka för ansvarsutkrävande, opinionsbildning och förmåga att samarbeta över landgränserna

Strategimål

Kontexten har präglats av alltmer repressiva miljöer och ett krympande utrymme för det civila samhället begränsar och försvårar möjligheter för civilsamhället att verka och samarbeta, framförallt för organisationer med fokus på politiska och medborgerliga rättigheter samt kvinnors rättigheter. Under strategiperioden har utvecklingen mot demokrati inte gått framåt. Enligt Freedom House 2018 som rankar politiska och medborgerliga rättigheter är alla utom fem stater "icke fria". Tunisien bedöms vara "fritt" medan Marocko, Jordanien, Libanon och Kuwait är "delvis fria". Endast Tunisien rankas som fritt och är det enda landet som efter arabvåren skapat en demokratisk konstitution baserat på konsultationer, politisk kompromiss och medborgerligt deltagande.²⁴ Flera regeringar fortsatte att använda säkerhet som argument för att stänga det offentliga utrymmet. Anti-terroristlagar används godtyckligt och alltmer restriktiva NGO-lagar begränsar organisationers möjligheter att verka och ta emot internationellt stöd.

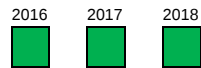
Repressiva miljöer, konflikter, social fragmentering och höga risker har lett till att många organisationer i regionen har kollapsat eller försvagats, vilket försvårar möjligheterna för samverkan dem emellan. Risker för individer som arbetar med demokrati och mänskliga rättigheter är höga och inkluderar att bli; dödade, torterade, hotade, få tillgångar frysta, belagda med reseförbud, svartmålad och frihetsberövade. Kvinnliga försvarare av mänskliga rättigheter är extra utsatta. Samarbete över landgränserna försvåras

²⁴ V-Dem (2018) Democracy for All?

också av reseförbud för vissa MR aktivister. Trots detta fortsätter många civilsamhällesorganisationer att verka och nya tillkommer.

Sida bedömer att förutsättningarna för civilsamhället att utvecklas i den nuvarande kontexten är mycket svåra och begränsade. I flera länder handlar det snarare om att främja dess överlevnad. Färgsättningen röd har valts trots att det finns vissa ljusglimtar vad gäller civilsamhällets roll i samhället, t.ex. att nya och yngre civilsamhällesaktörer bildar organisationer och verkar trots risker och utmaningar.

Portfölj

Erfarenheterna hittills visar på vikten av att stödja civilsamhället i demokratiska processer genom att anta ett långsiktigt perspektiv. Sida har haft en bred strategi för att stödja civilsamhället i en alltmer repressiv miljö. Portföljen består av ett tiotal internationella och regionala organisationer som i sin tur stödjer hundratals lokala organisationer som verkar för demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet (för barns och kvinnors rättigheter se under resultat 1.2). Stödet ses som mycket centralt för att motverka det minskande utrymmet för civila samhället och bidra till en ökad livaktighet och pluralism. Genom stödet har organisationerna fått möjlighet och resurser att fortsatt verka samt att utveckla sin kapacitet att bedriva arbete för demokratisering, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

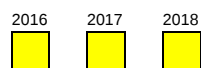
Sidas stöd har på grund av utvecklingen alltmer inriktats på att främja möjligheterna för civilsamhället att verka genom t.ex. flexibla finansieringslösningar, att ge skydd till försvarare av demokrati och mänskliga rättigheter, säkerhetsfrågor och jämställdhet. Genom stöd till t.ex. Euro-Mediterranean Foundation of Support to Human Right Defenders (EMHRF) har bl.a. människorättsförsvarare, både män och kvinnor, i regionen kunnat fortsätta att bedriva sitt arbete genom att de erbjudits olika slags stöd och skydd i särskilt utsatta situationer.

Sidas bidrag till Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS) bedöms ha uppnått goda resultat, trots den svåra kontexten i regionen. Stödet har lett till att organisationen har utbildat och etablerat nationella koalitioner av MR-försvarare i MENA som tagit fram Universal Periodic Reviews (UPR) rapporter och rekommendationer avseende nödvändiga reformer för efterlevnaden av mänskliga rättighet i MENA.

Sida bedömer att portföljen är högst relevant och bidrar till strategimålen i den mån det är möjligt tack vare flexibla och strategiska samarbetspartners med god kunskap och erfarenhet av att arbeta i regionen som anpassar sig till vad som är möjligt. I framtiden finns det anledning att främja samverkan mellan civilsamhällesorganisationer och myndigheter i den mån det är möjligt för att bidra till ökade resultat.

3.1.2 Mål 1.2 Stärkt kapacitet hos det civila samhället och offentliga institutioner att verka för jämställdhet samt kvinnors och barns rättigheter i samhället

Strategimål

Den regionala kontexten kännetecknas av ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män och visar sig genom bristande möjligheter till politiskt inflytande, tillgång till/kontroll över till exempel arbetsmöjligheter, landrättigheter, information, hälsovård och rättsligt stöd. för kvinnor. En FN-studie visar att 35% av kvinnorna i MENA-regionen som lever eller levt i en relation har upplevt könsrelaterat

våld i relationen.²⁵ Kvinnors svagare rättsliga ställning och lägre status i samhället tenderar att direkt och indirekt bidra till kvinnors ökade fattigdom.²⁶

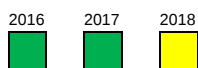
Trots vissa framsteg för kvinnors rättigheter inom lagstiftningsområdet i Tunisien, Libanon och Jordanien är diskriminerande sociala normer vanligt förekommande. Många länder har infört reservationer mot vissa artiklar i CEDAW (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) med undantag för Tunisien och Palestina. Det finns således fortsatta behov av att förbättra nationella lagstiftningar och öka dess genomförandegrad.

MENA kännetecknas ofta av bristande demokrati och lågt politiskt deltagande bland ungdomar och kvinnor. MENA har den lägsta andelen av kvinnlig representation.²⁷ Trots detta har regionen visat på vissa framsteg, bl.a. ökade den kvinnliga representationen i parlamenten under 2017 till 27,1 procent jämfört med 22,3 procent 2016.²⁸ Trots att länderna i regionen undertecknat relevanta konventioner för mänskliga rättigheter råder varierande grad av respekt och anpassning till dessa åtaganden. Det finns därför behov av att harmonisera den inhemska lagstiftningen mot genderbaserat våld och barns rättigheter och de åtaganden som CEDAW och konventionen om barns rättigheter föreskriver.

När det gäller barns rättigheter och påverkansmöjligheter i MENA återstår mycket att göra. Barns situation är utsatta på flera olika plan som en följd inte bara av väpnad konflikt och våld utan också genom migration över gränserna och inom länder, fattigdom, rådande sociala normer samt könsdiskriminering. Grava kränkningar av barns rättigheter har också dokumenterats i flera länder i MENA som drabbats av väpnad konflikt och våld.²⁹ Över 83 procent av barn i MENA upplever någon form av våld som ofta har förvärrats av årtionden av långvariga konflikter och osäkerhet samt skadliga traditionella sedvänjor.³⁰

Sida bedömer att utvecklingen mot detta strategimål delvis går åt fel håll. Utvecklingen påverkas negativt av det krympande utrymmet för civilsamhället på grund av statens inflytande och kontroll. Samtidigt bedöms starkt kapacitet hos offentliga institutioner utgöra en förutsättning för att stärka kvinnors och inte minst barns rättigheter.

Portfölj

Förutom stödet till Kvinna till Kvinna, som arbetar med kapacitetsuppbyggnad av ett tjugotal kvinnoorganisationer för att stärka deras politiska inflytande, stödjer Sida tillsammans med UN Women lokalt baserade civilsamhällesorganisationer och institutioner som främjar arbetet med att engagera män och pojkar för jämställdhet i Libanon, Egypten, Marocko och Palestina. Stödet har visat sig vara innovativt i sin ansats med att engagera män och pojkar men också kvinnor och flickor för jämställdhet.

Den totala portföljen innehöll flera insatser som syftat till att stärka offentliga institutioner (bl.a. genom effektivisering av administration på domstolar som tillhandahållit rättshjälp och stöd för kvinnor) särskilt i Egypten (genom UNDP, UNFPA och UN Women) och i Jemen (vårdrelaterade institutioner

²⁵ Status of Arab Women Report 2017, Violence Against Women. What is at stake? ESCWA, 2017.

²⁶ UNFPA, Gender Justice & The Law, Assessment of laws affecting gender equality in the Arab States region

²⁷ V-Dem Annual report 2018 (p.39)

²⁸ UNDP Annual Progress Report June 2017-June 2018, Regional Electoral Support for Middle East and North Africa

²⁹ "Reaffirming the Child Rights Agenda in MENA – A concept note for Sida, March 2017

³⁰ UNICEF Statistics website. On average over 83% of children in MENA region experience some form of violence with over 90% in some countries (Yemen and Tunisia) ² Harnessing the Power of Data for Girls

genom UNFPA). Det gemensamma FN-programmet i Egypten fasades ut under 2018. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har bistått i arbetet med etablering av jämställdhetsombudsmän och jämställdhetsutskott i ett antal pilotkommuner i Tunisien.

Sida har under strategiperioden arbetat med barns rättigheter enbart som ett tvärgående tema, vilket innebär att portföljen inte innehåller några riktade insatser till barn. Däremot inkluderar flera insatser stöd för barns rättigheter, särskilt UNFPA i Jemen där Rädda Barnen är en av de genomförande organisationerna för att säkerställa att barns särskilda behov möts och har fokuserat på att motverka könsbaserat våld gentemot främst kvinnor, flickor och pojkar. Denna har prioriterats på grund av omfattande behov, brist på andra givare efter att USA drog in sitt stöd och för att komplettera det humanitära biståndet. Även kulturkollektivet Tamasi har riktat sin verksamhet till utsatta ungdomar och flickor och pojkar.

Sida bedömer att portföljsammansättningen är relevant men måste fortsatt konsolideras. För ökad måluppfyllelse kan det finnas anledning att se över möjligheter att öka fokus på institutioner i deras arbete att främja kvinnors och barns rättigheter och jämställdhet. Sida bedömer att portföljen bör stärkas med insatser som har flickor och pojkars specifika rättigheter i fokus.

Mål 1.3 Stärkt kapacitet och ökad transparens hos offentliga institutioner samt förbättrade möjligheter till regionalt samarbete dem emellan

Strategimål

Utvecklingen i MENA-regionen fortsätter att präglas i hög grad av mer eller mindre auktoritära styrelseskick och där de styrande lutar sig mot en repressiv maktapparat och säkerhetstjänst. Representativ demokrati, i den mån den existerar, är inte alltid genuin. Länderna i regionen saknar generellt starka demokratiska institutioner som omhändertar människors behov och rättigheter. Institutionerna saknar ofta mandat och kapacitet att agera oberoende och med integritet. Bristen på ansvarsutkrävande och transparens i de offentliga institutionerna är bland annat en effekt av korruption och ineffektiv byråkrati. *Transparency International's Corruption Perception Index* för 2018 visar på en överlag negativ utveckling för MENA. Syrien, Jemen och Libyen ligger sämst till, medan Marocko och Egypten nämns som länder som har gjort små framsteg. Marocko har antagit en Access to Information lag och kunde därmed ansluta sig till Open Government Partnership³¹ under 2018.

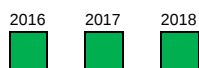
Den arabiska våren resulterade i återfall till auktoritärt styre (som i Egypten) eller i direkt inbördeskrig (Irak, Syrien, Libyen och Jemen). MENA är fortsatt bland de sämsta i världen vad gäller vad gäller respekten för demokrati, jämställdhet och medborgerliga och politiska rättigheter.³² Trenden det senaste året är att offentliga protester ökat något, både mer traditionella protester men också genom kampanjer inom t.ex. sociala medier.

Sida bedömer att utvecklingen i kontexten i förhållande till strategimålet generellt sätt inte gått framåt även om det finns exempel på vissa framsteg.

³¹

<https://www.opengovpartnership.org/>

³² Democracy for All?, V-Dem Annual Democracy Report 2018

Portfölj

Förutsättningarna att arbeta med offentliga institutioner har varit begränsade i flera länder och kräver en konfliktkänslig ansats. Tunisien är det land som bedöms ha bäst förutsättningar att arbeta med detta målområde och det svenska stödet har fokuserat på antikorrupktion, rättssektorn, mänskliga rättigheter och decentralisering. Portföljen har bestått av insatser för förbättrad valverksamhet samt inom rättssektorn och kompletterats med stöd till civilsamhälles- och mediaorganisationerna för stöd med påverkansarbete för ökad transparens hos offentliga institutioner.

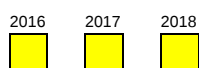
En insats som stödjer valcykelprocesser genom UNDP har bidragit till att valkommissioner från elva arabländer bildat en regional organisation för att stärka valförvaltningarna genom att ta del av framgångsrika metoder och internationella lärdomar. Stödet bidrog till att stärka relationerna och erfarenhetsutbyte mellan de nationella valkommissionerna i regionen. Samarbetet med Arabförbundet har bidragit till ökad kunskap och professionalism inom valövervakning. Ett starkare partnerskap med Organization of Islamic Cooperation (OIC) har resulterat i utbildningsinsatser på temat kvinnors roll i valprocesser. Den regionala ansatsen av stödet har möjliggjort innovativa sätt för att angripa utmaningarna för en demokratisk övergång i MENA-regionen.³³

Det landspecifika stödet i Tunisien med OHCHR har syftat till att stärka den tunisiska regeringens kapacitet att arbeta med internationella MR-instrument, har lett till ökad professionalism vad gäller Universal Periodic Review-processen (UPR) i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Den tunisiska konstitutionen har haft betoning på decentralisering, en process som Sverige stödjer genom Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). SKL har bidragit till etablerandet av en nationell dialogmekanism som koordinerar decentraliseringsprocessen i Tunisien. De har även arbetat med att stärka kapaciteten hos kommunala ekonomichefer att bidra med rekommendationer till den nationella lagstiftningen som lägger grunden för kommunens framtida arbete.

Stödet till lokala domstolar i Tunisien och Libyen genom ILAC i syfte att öka effektiviteten inom rättsväsendet och därmed öka transparensen inom offentliga institutioner framstår också som relevanta satsningar för att bidra till resultatet. ILAC:s samarbete med Raoul Wallenberg Institutet (RWI) har syftat till att integrera mänskliga rättigheter i juristutbildningar i sju MENA-länder med framtagande av jämförande studier vad gäller olika rättsområden.

Sida bedömer att portföljsammansättningen är fortsatt relevant och bidrar till måluppfyllelsen. Det finns dock anledning för Sida att se över möjligheter att bidra till ökad samverkan mellan institutioner och civilsamhälle och stärka institutioners kapacitet och medborgarnas förtroende för dessa att samverka. Portföljen har inkluderat fokus på konfliktkänslighet och delvis utgjort dialogfråga med partners. Det finns också anledning att se över hur vi kan bättre konsolidera stödet inom sektorn.

3.1.3 Mål 1.4 Stärkt kapacitet hos media att verka för en demokratisk utveckling och ökat ansvarstagande

Strategimål

Medier är ofta kontrollerade och partiska i MENA-regionen. Miljön för journalister präglas av höga säkerhetsrisker och journalister och aktivister utsätts för omfattande online-övervakning. Lagar såsom

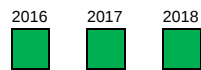
³³ UNDP Annual Progress Report June 2017-June 2018 Regional Electoral Support for Middle East and North Africa

anti-terroristlagar begränsar deras arbete och leder till utbredd självcensur. Trots omfattande utmaningar fortsätter många journalister att verka och online medier inklusive sociala medier och internetplattformar bidrar till en mångfald av informationskällor inklusive mer oberoende och professionella sådana. En ny generation av förändringsaktörer har växt fram som vägrar att tystas trots höga risker. Antalet mobiltelefoner ökar i regionen vilket också bidrar till att fler människor kan dela och ta del av information.

Måluppfyllelsen försvåras av den fortsatt negativa utvecklingen vad gäller pressfrihet och den mycket farliga miljö som många journalister, speciellt kvinnliga, verkar i. Inget av länderna i MENA-regionen bedöms ha pressfrihet enligt Freedom House. Endast Tunisien, Libanon, Kuwait och Israel bedöms ha en delvis fri press. Även tillgång till internet begränsas ibland genom lagstiftning (Cyber Crime Laws) eller att websidor blockeras.

Sida bedömer att utvecklingen mot strategimålet delvis går framåt trots en mycket svår miljö med höga risker och utmaningar.

Portfölj

Sverige ger ett omfattande stöd till ett regionalt medieprogram via International Media Support (IMS). Av kapacitetsskäl har Sida valt att endast ha ett avtal med en internationell organisation som i sin tur ger finansiellt- och kapacitetsstöd till ett trettiotal lokala och regionala mediaorganisationer i regionen. Då programmet består av en stor Syrienkomponent (nästan hälften av budgeten) finansieras programmet även från Syrienkrisstrategin under samma avtal och i nära samarbete med Sidas Syrienenhet. Detta ger effektivitets- och samordningsvinster.

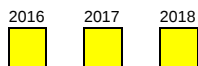
Programmet syftar till ökad mediefrihet genom påverkansarbete, ökad säkerhet för journalister samt utvecklande av media-institutioner och media innehåll – främst vad gäller mångfald, etisk standard, konfliktkänslighet, representativitet, objektivitet, jämställdhet etc. Stödet har bidragit till att förbättra det journalistiska arbetet och innehållet. Det har spelat en viktig roll för att tidningar, inklusive oberoende medier online, och radiostationer har kunnat bedriva sin verksamhet, bidra till tillgång till oberoende information i samhällena och nå en bredare publik. Stödet har även lett till att dessa organisationer har utvecklat affärsplaner och kunnat öka sina inkomster från kommersiella källor. På grund av den svåra kontexten har mediestödet inte i någon större utsträckning kunnat bidra till reformer inom mediaområdet. Utvecklingen i regionen har lett till att programmet alltmer har fått inrikta sig på säkerhet för journalister. Enligt en utvärdering av programmet har det varit mycket relevant och bidragit till att skapa öar av professionell och oberoende media i regionen som fungerar som informationskälla för en bred publik. I framtiden bör Sida se över hur man bäst ska hantera att flera strategier i regionen (Irak, Palestina, Syrienkris och MENA) alla inkluderar och arbetar med samma partner.

Sida bedömer att stödet är fortsatt relevant och att utvecklingen mot strategieresultatet trots omfattande utmaningar överlag går i önskvärd riktning tack vare en strategisk och flexibel partner som anpassar sig till den föränderliga kontexten.

3.2 Stödområde 2: Förbättrad miljö och begränsad klimatpåverkan

3.2.1 Mål 2.1 Förbättrad, hållbar och inkluderande förvaltning av gränsöverskridande naturresurser med fokus på vattenresurser, förnybar energi och livsmedelsförsörjning

Strategimål

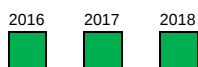
MENA-regionens utmaningar kring hållbar miljö och klimatförändringar är omfattande. Dit hör en varierad politisk och social kontext, en historisk misstro mellan länderna, avsaknaden av djupare regionalt samarbete och pågående konflikter. Till dessa utmaningar visar flertalet studier från exempelvis United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA) och World Bank Group att MENA-regionen kan komma att bli en av de regioner i världen som drabbas hårdast av klimatförändringarna. Regionen lider redan idag av stor vattenbrist och med stigande temperaturer, ökad avdunstning från mark och vattenkällor samt minskad och oregelbunden nederbörd vilket förutses få stor negativ påverkan på framtidens vattenresurser, matproduktion och biodiversitet. Effekterna kan också komma att påverka mänsklig hälsa negativt i form av bristande sanitet och matosäkerhet.

Det finns spridda exempel på åtgärder i regionens länder, där miljö och klimatfrågor tas om hand, till exempel välkomnade UNESCWA:s medlemmar etableringen av en *Arab Centre for Climate Change Policies* i juni 2018 med syfte att bygga Arabländernas kapacitet med särskilt fokus på klimatförhandlingar. Stödet för centret visar på ett intresse från Arabländerna att arbeta tillsammans för att utveckla innovativa och tekniska lösningar för en hållbar framtid.

Det är i nuläget svårt att peka på någon övergripande trend för regionen när det gäller implementering av ansatser och planer med klimat och miljöfokus. Av tolv länder som ingår i MENA-strategin har sju inkommit med nationella klimatplaner i enlighet med Parisavtalet 2016.³⁴ Regionalt samarbete och lösningar är nödvändiga ur miljö- och klimatsynvinkel då utmaningarna och lösningarna i många avseenden är gränsöverskridande. Lösningarna kan också utgöra en katalysator för att bidra till ett politiskt närmande länderna emellan. Stor potential finns i regionen för förnyelsebar energi inom framförallt sol och vind sektorn. Inom vattensektorn diskuteras avsaltning av havs- och bräckt vatten ofta som en lösning tillsammans med återanvändning av avloppsvatten.

Sidas bedömning är att utvecklingen i kontexten mot strategimålet delvis går framåt.

Portfölj

Denna del av portföljen har under strategiperioden breddats i enlighet med strategin. Tidigare strategi fokuserade på gränsöverskridande vattenresurser, den pågående strategin har ett breddat miljö- och klimatfokus. Portföljen innehåller idag stöd till alla strategins områden dvs vatten, förnyelsebar energi, livsmedelsförsörjning samt klimatinsatser. Det svenska bidraget fortsätter att spela en viktig roll då Sida är en av få regionala givare inom sektorn som bidrar till att stärka de forum och mekanismer för regionalt samarbete.

Sektorn fortsätter att integrera jämställdhet i alla nya samarbeten samt föra en aktiv dialog inom pågående insatser. I mars 2018 genomfördes ett seminarium om jämställdhet i Amman för partners inom

³⁴ United Nation Climate Change (unfccc.int); NDCs as communicated by Parties 2019-03-10:
<https://www4.unfccc.int/sites/NDCStaging/Pages/All.aspx>

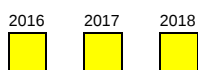
portföljen med fokus på att öka jämställdhetsperspektivet inom miljö- och klimatsektorn. Utvärderingen från seminariet var positiv och partners lyfte mervärdet av att nätverka och utbyta kunskap med regionala aktörer inom sektorn. Exempel på en insats där jämställdhetsintegreringen har lyfts är hos samarbetspartnern Union for Mediterranean (UfM) som arbetar med dessa frågor genom ett fokus på kvinnors deltagande i en hållbar utveckling av medelhavsregionen och dess marina resurser.

Portföljen har ytterligare utvecklat partnerskapet med UNESCWA som har som mandat i regionen att ta fram oberoende studier, arbeta med kapacitetsutbildningar samt föra länderna samman på politisk- och teknisk nivå. UNESCWA genomför idag insatser inom hela stödområdet för miljö- och klimat i nära samarbete med exempelvis Arabförbundet och andra regionala aktörer. De driver klimatfrågan framåt och har genom det Sida finansierade stödet RICCAR tagit fram en övergripande regional analys hur temperaturökningarna kan komma att påverka vattenresurserna i MENA-regionen. Denna rapport används för gemensamma klimatförhandlingar samt som ett redskap att förespråka gränsöverskridande samarbeten.

Sidas bedömning är att portföljen går framåt och är relevant.

3.2.2 Mål 2.2 Främja investeringar och innovativa lösningar i förnyelsebar energi samt kapacitetsuppbyggnad

Strategimål

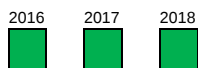

Behoven av god energiförsörjning är stor i hela regionen, delvis på grund av en kraftig befolkningstillväxt men också på grund av en skev fördelning av resurser.³⁵ En god energiförsörjning är även nära sammankopplad med en god vattenförsörjning. Avsaltning, som kräver energi, blir alltmer utbrett i MENA-regionen genom att färskvatten pumpas från källan till områden som ej har egen tillförlitlig vattenförsörjning. Kritiskt för den lokala miljön är rening av avloppsvatten för att ej förorena grund- och källvatten samt återanvändning till exempelvis jordbruket. Historiskt sett har det saknats incitament i MENA-regionen för att övergå till förnybara energikällor, inte minst på grund av höga subventioner inom olje- och gassektorn. Dock visar studier från International Renewable Energy Agency (IRENA) att intresset för förnyelsebara energikällor ökar i regionen. 2008 investerades 1,2 miljarder US\$ i förnyelsebart i Arabregionen. År 2016 var investeringarna uppe i 11 miljarder US\$.

Regionen har mycket goda förutsättningar att bli självförsörjande och exportera sol och vindkraft. Utmaningarna ligger framförallt i dagens möjligheter och kostnader att förvara energi samt att attrahera investerare i en region med pågående konflikter och svåra politiska och ekonomiska utmaningar.

Sidas bedömning är att utvecklingen mot strategimålet delvis går i önskvärd riktning.

Portfölj

Detta är ett nytt fokusområde från tidigare MENA-strategi och bedömningen är att under de tre första åren av genomförandet har fyra insatser utvecklats och portföljen rör sig nu mot god måloppfyllelse. Energiförsörjning är nära sammankopplad med vatten och matsäkerhet och flera av Sidas långvariga partners inom portföljen har sett möjligheter att utveckla deras projekt att även inkludera energi (såsom EcoPeace och UNESCWA) vilket Sida ser som positivt för att nå hållbar utveckling inom miljöområdet. Att arbeta med energi öppnar även upp för ytterligare dialog med exempelvis privata sektorn och

³⁵ Multidimensional Poverty Analysis for the Middle East and North Africa 2019

garantiinstrumentet då grön energi ses som en god investering i regionen som även resulterar i utveckling. Portföljen är dock fortfarande ny och kommer behöva ytterligare år för att visa konkreta resultat.

Sidas långvariga samarbetspartner EcoPeace har fokuserat sin verksamhet på arbetet med innovativa lösningar inom den förnyelsebara energisektorn och implementerar ett pilotprojekt för överföring av solenergi mellan Jordanien och/eller Israel och Palestina. Modellen bygger på kol- och stålunionen där de viktigaste regionala naturresurserna identifierats för att ligga till förmån för handel och ett ömsesidigt beroende. I detta fall utgör energi och färskvatten Europas kol och stål, där Jordaniens export av energi ska ge inkomster för handel med avsaltat vatten från Medelhavet.

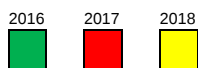
Vidare signerade Sida och UNDP ett nytt avtal under 2018 för insatsen Climate Change Facility där ett av målen är att utveckla lokalt ägandeskap och kapacitetsuppbyggnad för innovation och främjande av investeringar inom exempelvis förnyelsebar energi. Andra partners inom portföljen som inkluderar förnyelsebar energi i portföljen är UNESCWA och Royal Scientific Society/National Energy Research Centre.

Sidas bedömning är att portföljen går framåt och är relevant.

3.3 Stödområde 3: Förbättrade möjligheter för regional ekonomisk utveckling som en förutsättning för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

3.3.1 Mål 3.1 Ökad ekonomisk integration och förbättrade möjligheter för länderna i regionen att delta i en fri, hållbar och rättvis regional handel

Strategimål

Regionen är fortsatt världens minst integrerade vad gäller ekonomiskt samarbete och handel och det ekonomiska samarbetet präglas fortsatt i stor utsträckning av pågående konflikter och geopolitiska spänningar. GCC-länderna (Gulf Council Corporation) har länge setts som den mest integrerade regionala organisationen men den ekonomiska/politiska blockaden av Qatar visar de svårigheterna som regionen har vad gäller fördjupad regional integration. Stora flyktingströmmar som följd av konflikter bidrar till att centrala indikatorer som ekonomisk ojämlikhet och fattigdom dessvärre inte utvecklas i någon positiv riktning. Behovet av att skapa sysselsättning i regionen är akut om mönstret med ökad fattigdom, migrationsströmningar och politisk instabilitet ska brytas.

Hög befolkningstillväxt, svaga eller icke-existerande demokratiska institutioner, bristande produktiv kapacitet samt ogynnsamma externa faktorer såsom låga energipriser, och ett ifrågasatt globalt handelssystem med protektionistiska tendenser bidrar till de utmaningar MENA står inför.

Positiva tecken finns dock med en begränsad men tydlig ökning av handel med både varor och tjänster i regionen. Ökningen drivs dock ännu inte av intra-regional handel utan gentemot EU och Nordamerika. Sedan ett par år finns också ett ökat deltagande och engagemang för samarbete från merparten av regionens länder på handelsområdet. Det kan delvis bero på ekonomiska utmaningar även i GCC-länderna. Ett antal år av ord har nu börjat visa sig i handling vilket inneburit att det Panarabiska frihandelsavtalet (PAFTA) stärkts och under 2018 kompletterats med en uppföljningsmekanism för nationell implementering av avtalets klausuler. Det finns också flera exempel på ett ökat samarbete inom tullområdet vilket förväntas bidra till större möjligheter för intra-regional handel. Etablerandet av

regionala värdekedjor är nu uttalade mål i flera länders utvecklings- och diversifieringsstrategier vilket skulle kunna bidra till uppskalning av produktion och exportmöjligheter inom och utanför regionen. Positiva tendenser och tecken på stärkt ekonomisk integration har dock ännu inte fått någon tydlig effekt på en ekonomisk tillväxt eller sysselsättning som är fortsatt otillräcklig i regionen.

Sidas bedömning är att utvecklingen mot strategimålet delvis går i önskvärd riktning.

Portföljen inom strategimålet har delvis präglats av många insatser och en viss tematisk obalans. Detta håller på att succesivt rättas till. Bl.a. kommer ett par insatser som i utvärderingar visat svaga resultat att fasas ut.

Insatserna i portföljen har huvudsakligen fokuserat på institutionellt samarbete och kapacitetsutveckling. Bland annat genom ett begränsat direkt stöd till Arabförbundet samt flera indirekta stöd till dem, och framför allt ett av deras tekniska underorgan, AIDMO³⁶. Svag administrativ kapacitet hos dessa och avsaknad av andra relevanta regionala organ har inneburit att en stor del av genomförandet sker i samarbete med multilaterala organisationer som FN och OECD. Under 2018 har det regionala ackrediteringsorganet ARAC påbörjat ett arbete för självständighet och självfinansiering efter fortsatt goda resultat och mätbara förbättringar för regionens företag. Detta efter att ARAC fick internationellt erkännande under hösten 2017. Möjligheten för företag och offentliga institutioner att få sin ackreditering nationellt istället för på en internationell marknad sparar pengar och tid. I Jordanien har minskade avgifter uppgått till minst 500 000 USD bara under 2018.³⁷ Både inom ramen för stöden till UNDP och UNIDO har Sida under det senaste året sett ett ökat nationellt ansvarstagande för implementeringen av program som tidigare fokuserat på de regionala sekretariaten såsom AIDMO och Arabförbundet³⁸.

För att stärka möjligheterna att uppnå strategimålet har portföljen under 2018 kompletterats med en insats som fokuserar på produktiv kapacitet och marknadstillträde för kläder- och konfektionsindustrierna i Egypten, Jordanien, Marocko och Tunisien³⁹. Insatsen genomförs av ITC och samfinansieras med Schweiz. OECD arbetar fortsatt med att stärka regionens svaga konkurrenskraft. Resultat av OECD-samarbetet påvisar att de lyckats länka den regionala ansatsen till den nationella nivån. Tunisien och Marocko har exempelvis genom policyförändringar lyckats förenkla regelverk som tidigare begränsade konkurrenskraften.⁴⁰ Avsikten är att finansiera ytterligare någon större insats som adresserar svagheter och hinder för potentiella företag att ingå i värdekedjor.

Sida bedömer att portföljens genomförande delvis går enligt plan och förväntningar och är delvis relevant.

³⁶ Arab Industrial Development and Mining Organization

³⁷ PPT presentation från Jordan Accreditation System i samband med besök från Sidas avdelningsledning

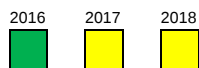
³⁸ UNDP – Policy Brief on the Future of Arab Economic Integration, Sept 2018

³⁹ De länder som ingår i det regionala Agadiravtalet.

⁴⁰ Muntlig information från OECD innan rapport.

3.3.2 Mål 3.2 Ökad samverkan mellan länderna och arbetsmarknadens parter att verka för anständiga arbetsvillkor med fokus på social dialog och rättigheter

Strategimål

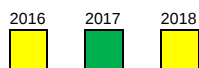

Det saknas ännu naturliga regionala plattformar för arbete med anständiga arbetsvillkor och regionen brottas med stora utmaningar vad gäller graden av social dialog och arbetsrätt. Samtidigt har i princip alla strategins samarbetsländer ratificerat samtliga eller merparten av ILO:s fundamentala MR-konventioner och principer. Systemen för arbetsrättsliga frågor är fortsatt nationella och det saknas ett mer strukturellt samarbete på regional nivå även om ILO för en dialog med exempelvis Arabförbundet. Det går inte heller att bortse ifrån att konflikter och ett minskat demokratiskt utrymme försvårar eller riskerar att försvåra arbetet med anständiga arbetsvillkor. Särskilt då möjligheterna till samling och organiserade möten för arbetstagarens parter inskränks. Samtidigt har flera länder inrättat nationella planer för implementeringen av SDG-målen. Detta ger sannolikt unika möjligheter att arbeta med ett antal frågor som tidigare betraktades som känsliga, såsom arbete med sociala och arbetsrättsliga reformer, barnarbete, kvinnors deltagande på arbetsmarknaden etc.

Som nämnts tidigare finns också en strävan och i många fall uttalad strategi från länder såsom Egypten, Tunisien och Jordanien att integreras i värdekedjor för intra-regional handel, och/eller internationell handel. Sådana värdekedjor inkluderar inte sällan ett antal marknadskrav med fokus på arbetsrättsliga frågor. Vad gäller det svenska initiativet ”Global Deal” är än så länge Tunisien det enda land i regionen som undertecknat detta. Framgången i Tunisien beror bl.a. på att arbetstagarorganisationer har spelat en central roll i förhandlingar med regeringen.

Sidas bedömning är att utvecklingen mot strategimålet delvis går i rätt riktning.

Portfölj

Efter en längre startsträcka under strategiperiodens första två år slöts två fleråriga avtal för arbete med anständiga arbetsvillkor under slutet av 2018. Ett större avtal skrevs med ILO efter ett pilotprojekt under 2017. Stödet syftar till att främja anständiga arbetsvillkor. Insatsen är unik på så sätt att det finns en komponent av samarbete med privata företag för att främja implementeringen av internationella normer för arbetare (international Labour standards). Initialt kommer Volvo AB att arbeta med underleverantörer i Algeriet och Ericsson AB med underleverantörer inom ICT i Egypten.

För att särskilt fokusera på kvinnors möjligheter och rättigheter på arbetsmarknaden har ett avtal också ingåtts med UN Women i samarbete med ILO i Egypten, Jordanien och Palestina. Programmet adresserar lagstiftning, men också privata sektorns roll och kulturella utmaningar kring oavlönat hushållsarbete och ansvar för barn i hemmet, som alla utgör delar som gravt missgynnar kvinnor i arbetslivet i regionen.

Samarbetet med UNDP för stärkandet av PAFTA-avtalet liksom samarbetet med International Trade Center (ITC) om marknadsutveckling och marknadstillträde för kläder- och konfektion kommer också ha stora möjligheter att driva på frågan om anständigt arbete inom institutioner och näringsliv. Dessa insatser bidrar även till resultat under mål 3.1.

Sida bedömer att insatserna är fortsatt relevanta.

4 Implikationer och rekommendationer

4.1 Implikationer

- Den pågående insatsportföljen är relevant i förhållande till strategimålen. Många resultat har uppnåtts inom de program som stöttats av Sida, men det konstateras att portföljen fortsatt är för omfattande till antalet insatser och detta har i sin tur påverkat möjligheterna till relevant uppföljning och dialog och riskerat att påverka kvaliteten på arbetet.
- Sida konstaterar att långsiktighet, flexibilitet samt fokusering inom nuvarande sektorer bedöms vara centrala förhållningssätt för utvecklingssamarbetets genomförande. Förutom att det funnits ett tydligt rättighetsfokus har det samtidigt saknats ett motsvarande fokus på fattigdomsperspektivet under innevarande strategiperiod, inte minst i regionens konfliktdrabbade länder har den extrema fattigdomen ökat markant. Vidare konstateras att det råder brist på konfliktförebyggande och fredsskapande strukturer i regionen, detta är en nödvändighet för att bidra till att minska den extrema fattigdomen på sikt, ett stödområde som helt saknats inom den rådande strategin. Vidare konstateras att det funnits utrymme att öka samverkan mellan stödområdena för att åstadkomma ökade synergieffekter. Delegeringarna av MENA och Syrienkrisstrategierna, samt Palestina har gett ökade möjligheter för bättre synergier mellan strategierna i regionen.
- Den väpnade konflikten i Jemen har lett till omfattande humanitära behov och till att den extrema fattigdomen ökat dramatiskt; en fattigdom som var hög redan tidigare. En betydande del av MENA-regionens extremt fattiga återfinns i Jemen. Behoven är mycket omfattande även sett i ett långsiktigt perspektiv. Sida förutser att frågor om omfattning och inriktning av det svenska biståndsengagemanget till Jemen kan komma att väckas redan under innevarande strategiperiod, i takt med eventuella framsteg i den begynnande fredsprocessen. I det korta perspektivet finns förutsättningar för att inom ramen för existerande strategier (Humanitära, Global Fred, MENA regionalt) något utöka och/eller anpassa insatserna för att svara mot de ökade behoven och de nya möjligheterna som skapats. En framgångsrik fredsprocess kommer dock att väcka frågor om ett mer omfattande stöd till återuppbyggnaden av landet. Det skulle i så fall kräva att resurser från såväl sak- och förvaltningsanslag tillförs. Aktualiseras detta efterlyser Sida att ett eventuellt uppdrag blir väl avgränsat och utformas med de begränsande förutsättningarna i åtanke, inklusive avsaknaden av svensk representation i landet.
- Det regionala mervärdet vad gäller demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter skiljer sig delvis åt från övriga resultatområden då det ofta saknas regionala institutioner. Det krävs också främst initiativ på nationell nivå för att uppnå verklig förändring på marken. Hittills har de regionala insatserna stött denna typ av insatser i flera länder (multi-country). Den regionala ansatsen kan dock innebära ett stort mervärde när organisationer som befinner sig i kraftig motvind på nationell nivå ges stöd och inspiration från regionala nätverk och kontaktytor. Sida bedömer att det ibland är fortsatt relevant att kunna komplettera regionala insatser med landspecifika vid behov

(främst genom regionala aktörer) och/eller nära samverkan med andra landspecifika strategier i regionen.

- MENA-strategins regionala fokus har varit en utmaning för givarsamordning då olika aktörer har olika definitioner. Vissa FN-organ inkluderar länder söder om Sahara medan EU räknar Irak till Asien, t.ex.. För att detta inte ska bli ett hinder för stöd och samordning behövs flexibilitet så att stöd till en regional aktör kan innefatta alla dess MENA-länder (som är ODA-fähiga).
- Sida har arbetat aktivt med jämställdhetsperspektivet inom samtliga sektorer. Fortsatt integrering av jämställdhet och starkare integrering av konflikt, klimat/miljö och barnrättsperspektiv är viktigt i det framtida arbetet kan konstateras. Sverige kunde möjligen ha spelat en viktigare roll som dialogpartner och har till exempel mandat och möjlighet att lyfta jämställdhet på ett sätt som många andra givare inte har möjlighet till i samma utsträckning, detta har i mångt och mycket varit en kapacitetsfråga.
- Troligen kommer strategimålet 1.2 inte att uppnås under denna strategiperiod eftersom vi inte haft tillräckligt riktade insatser mot barns rättigheter i portföljen. Barns och ungas perspektiv behöver lyftas fram tydligare under den resterande strategiperioden.
- Inom området integration och handel konstateras att det funnits anledning att se över möjligheterna till att bättre inkludera flexibla arbetssätt i det regionala arbetet genom en kombination av insatser på olika nivåer, regionalt och multi-country nivå. Detta skulle med fördel ha skett i mer nära samarbete med andra givare. Det konstateras att det borde ha fokuserats mer på en kombination av stöd till mellanstatligt institutionellt samarbete, och samarbete som är tydligare kopplat till produktionsled och privata sektorns kapacitetsutmaningar.
- Hittills under strategiperioden har inte tillräckligt fokus lagts på att hitta länkar till nexus inom samtliga pågående stödområden. Under den resterande strategiperioden kommer vikt att läggas vid att hitta och utnyttja dessa synergier.

4.2 Rekommendationer inför kommande strategi

Rekommendationerna baseras till stor del på slutsatser av strategigenomförandet och slutsatser från analyserna kring mänsklig säkerhet och den multidimensionella fattigdomsanalysen. Analyserna visar på en stor ökning av den extrema fattigdomen i MENA:s främst konfliktdrabbade länder. Nuvarande trender i kombination med regionens befolkningsökning kommer skapa enorma utmaningar vad gäller sysselsättningsskapande (enligt International Finance Cooperation (IFC) krävs 300 miljoner nya arbetstillfällen i regionen fram till 2050). Parallellt med den ökade monetära fattigdomen befinner sig den multidimensionella fattigdomen på en hög nivå. Nuvarande trender i kombination med regionens befolkningsökning kommer skapa enorma utmaningar vad gäller sysselsättningsskapande.

Den nuvarande strategin arbetar inom tre stödområden; i) demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter, ii) förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft samt iii) regional ekonomisk utveckling och förutsättningar för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor. Sida bedömer det som fortsatt viktigt att arbeta med en regional ansats och bedömer att samtliga tre

stödområden bör behållas inför kommande strategi. Ökad samverkan mellan olika aktörer och länder kan på sikt kan bidra till en hållbar ekonomisk, miljö-och klimatomässigt och socialt hållbar utveckling. Möjligheter till stärkt ekonomisk integration, social rättvisa, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter, samt hållbar vattenförvaltning, förnybar energi och förbättrade försörjningsmöjligheter förbättras genom gränsöverskridande samarbete vilket ytterligare påvisar ett regionalt mervärde. Den svenska modellen för regionalt samarbete ger möjligheter som många andra givare inte har. Sverige bidrar till regionalt samarbete och regionala nätverk.

Skäl för att stödja ett utökat regionalt samarbete har politiska, ekonomiska, miljömässiga och sociala dimensioner inte minst av att det krävs regional samverkan för att lösa och förhindra framtida konflikter och skapa varaktig fred. Ökad ekonomisk utveckling för att minska fattigdomen förutsätter också tillgång till större marknader och samarbete för att främja produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. Inom miljöområdet är många utmaningar gränsöverskridande och kräver regionala lösningar vilket kan främja regionalt samarbete. Nästa strategi bör utformas med beaktande av ovan men även väga in nedan rekommendationer för att bättre hantera regionens omfattande och fortsatta utmaningar:

- På basis av den fördjupade översynen bedömer Sida således att den gällande strategin fortfarande är relevant, även med de kontextuella förändringar som skett. Sida bedömer att det inte finns anledning att förändra strategins övergripande inriktning, men ser behov av att se över hur stödområdena formuleras och att reducera antalet mål.
- Med hänvisning till att det saknas ett stödområde i nuvarande strategi som direkt avser bidra till konfliktlösande åtgärder och fredsbyggande på regional nivå inkl FNs resolution 1325, samtidigt som det finns starka kopplingar mellan konfliktodynamiken i regionen och den snabbt ökande extrema fattigdomen, bör man överväga ett ytterligare stödområde, med särskilt fokus på konfliktförebyggande- och fredsfrämjande arbete i MENA. Alternativt bör man överväga ett särskilt strategimål under stödområde ett.
- En flexibel definition av regionen bör tillämpas för att skapa möjlighet att anpassa oss till FNs och regionala aktörers medlemsbas och geografiska definitioner, bland annat för att underlätta samordning av främja synergier mellan olika aktörers insatser i regionen.
- Fokus på regionalt samarbete inom klimat- och vattenområdet bedöms som högst relevant i och med långsiktiga effekter av klimatförändringarna och potentiella framtida konflikter.
- Unga är redan idag en målgrupp för flera program men Sida vill se över möjligheter att ytterligare integrera barn och ungdomar som målgrupp i framförallt stödområde ett.

Bilaga 1 Rapport P6 finansiellt år 2018

All data in report is per December 31, 2018. It is an annex to the Strategy Report submitted to the Ministry of Foreign Affairs.

Average Annual Strategy Amount 2018: 370 000 KSEK

Total Strategy Outcome 2018: 394 861 KSEK

Table 1. Financial Overview 2018 per Area of Support/Objective in Strategy

Strategi	Stödområde	Mål	Utbetalat 2018
Strategy	Areas of Support	Objective	Outcome 2018 (KSEK)
Regional MENA 2016-2020	Total		394 861
	Strengthened democracy and gender equality and greater respect for human rights	Strengthening the capacity of the region's civil society organisations to effectively demand accountability, shape opinions and cooperate internationally	68 916
		Strengthening the capacity of the region's civil society organisations and public institutions to promote gender equality and the rights of women and children in society	34 284
		Strengthening the capacity and increasing the transparency of public institutions and improving the conditions for regional cooperation between them	42 029
		Strengthening the capacity of the media to encourage democratic development and greater accountability	38 724
		Total	183 954
	Environmental improvement, reduced climate impact and increased resilience to environmental impacts, climate change and natural disasters	Improved, sustainable and inclusive administration of transboundary natural resources, with a focus on water resources, renewable energy and food security	84 737
		Encouraging investment and innovative solutions in the field of renewable energy and capacity building	20 725

	Total	105 462
Improved opportunities for regional economic development as a prerequisite for enabling poor people to improve their living conditions	Increased economic integration and improved opportunities for countries in the region to participate in free, sustainable and equitable regional trade	63 253
	Increased collaboration between countries and social partners in efforts to achieve decent work, with a focus on social dialogue and rights	42 000
	Total	105 253
Not allocated to area of support	Not allocated to result	193
	Total	193

Table 2. Total Strategy Amount and Disbursed Amount During the Strategy Period (KSEK)

Strategy is in its 3rd year with total duration of 5 years.

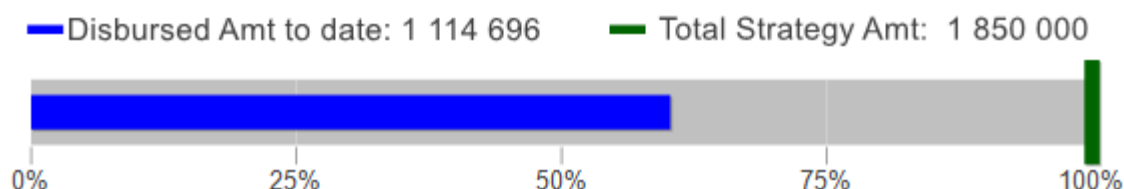
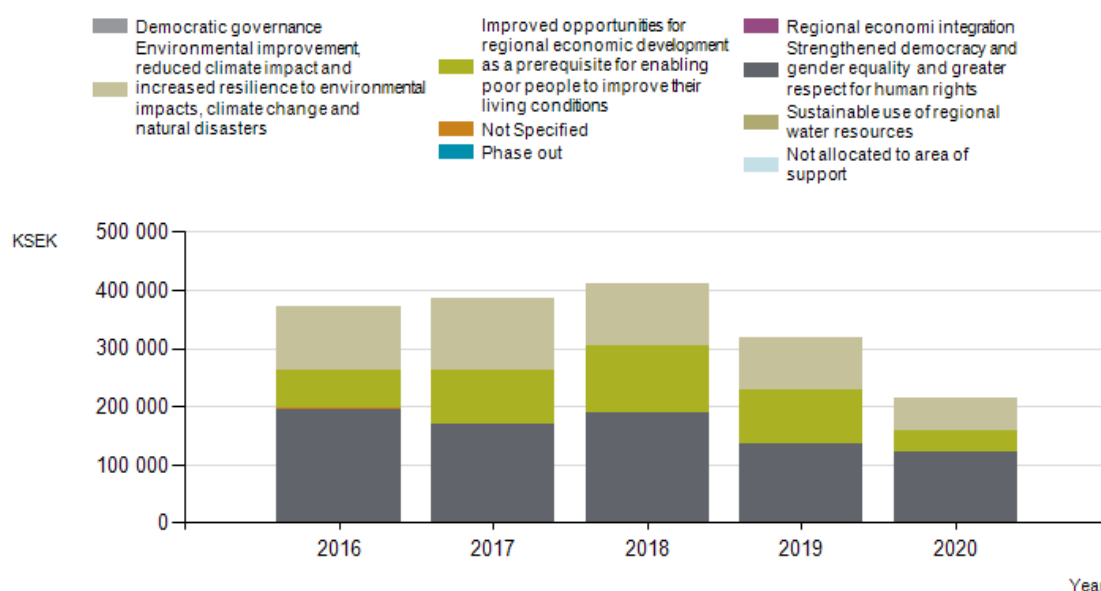

Table 3. Agreed Amounts per Area of Support for the Strategy Period

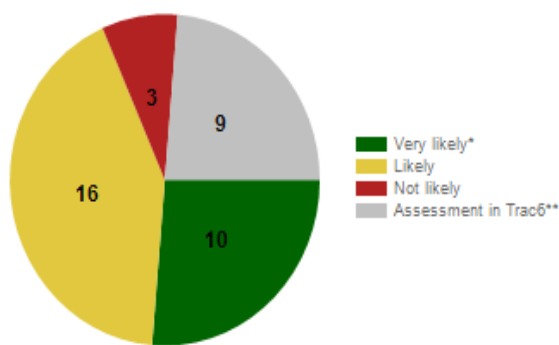
Information on area of support/objective in strategies was phased into Sida's systems starting 2012, but is incomplete up to 2015. This relates only to system generated data. Sidas contributions have always been assessed in relation to decided strategies incl. areas of support and objective (and previously areas and subareas). Correct information on division per area of support for 2015 and earlier is available in the previous strategy reports.

Table 4. Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives

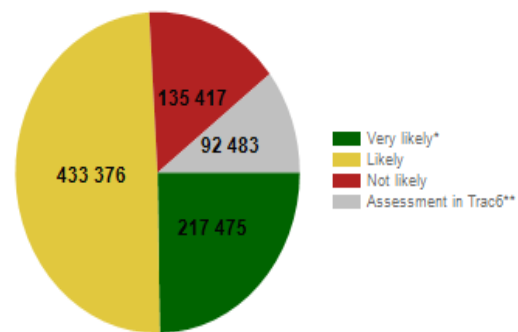
The two pie charts show the assessments of the likelihood of achieving the objectives of the contributions included in the strategy portfolio as per (4.1) contributions and (4.2) accumulated disbursed amount. The data is system-generated and aggregated based on the *Conclusion on Performance* (CoP) in Trac. In connection with the CoP, the question of the likelihood of achieving the contribution objective is answered according to a four-point scale, namely:

1. Very likely
2. Likely
3. Not likely
4. Not appraisable¹

4.1 As per Contribution

4.2 As per Accumulated Disbursed Amount (KSEK)

* Agreements newer than one year are assessed as "very likely" by default.

** Assessments made in Trac 6 have not been migrated since some questions in Trac 7.0 are new and have no equivalent in earlier versions of Trac. Therefore, the assessments made in Trac 6 are grey.

¹ Assessment "Not appraisable" is justified in cases when:

- There is not enough data to make an assessment (eg in difficult environments or late reports)
- The context of the contribution has changed significantly (eg natural disaster, coup d'état, extensive staff change of partner, corruption claim or similar.)
- The contribution itself has changed significantly (eg, the goal, scope, or timeframe of the contribution has been changed)